

dzmonum expulsiōnem plurimum proficiunt oratio, & ieiunium, vt recte explicat Chrysoſt. Oratio enim poſtulat, & ieiunium hanc fugationem promeretur, & ex ſe dzmonem cruciando fugat, & diuinum adiutorium maximè ſollicitat. Vnde ait Terrull. aduerſus Pſyehicos cap. 7. explicat hunc locum Matthæi. *Docuit Chriſtus, aduerſus diriora demonia ieiunium praliandum. Quid enim mirum, ſi eadem operatione ſpiritus iniquus educatur, qua ſanctus inducitur.* Ab ipſo enim ieiunio maximè armatur oratio. Imperfectus homil. 15. *Sicut nec miles ſine armis eſt aliquid, nec arma ſine milite: ſic nec oratio ſine ieiunio.*

Didrachma ſoluitur.

Matth. 17. Et cum veniſſent Capharnaum, acceſſerunt, qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magiſter veſter non ſoluit didrachma.

VERSIONES.

Syriacus. Qui accipiebant binas zuzim [binas drachmas] argenti capitati, & dixerunt ei: Magiſter veſter nõ tradit duas drachmas ſuas

Arias. Didrachma fumentes.

Arabicus. Qui accipiebant veſtigales, ad Petrum dicentes: Quare Magiſter veſter non ſoluit debitum.

EXPOSITIO II.

64. M veniſſent Capharnaum, ſcilicet Diſcipuli cum Ieſu. Parabat Dominus diſceſſum à Galilæa in Iudæam; noluit præterire ciuitatem ſuam Capharnaum. *Acceſſerunt, qui didrachma accipiebant.* Didrachma, quam Syrus vocat zuzim, erat dimidium ſicli, ideſt duo regales Hiſpanici; ſiue duo Iulij Itali. Siclus enim ponderabat duas didrachmas, id eſt quatuor regales Hiſpanicos, ſeu quatuor Iulios. *Ad Petrum.* Optime obſeruant D. Chryſoſtomus, Hieronymus, Paſchaſius, Beda, Theophylactus, Euthymius, S. Thomas, quod reuerentiæ cauſa propter miraculorum magnitudinem hi tributorum exactores non ſunt auſi ad Chriſtum accedere; tamen tanta reuerentia omiſſa ob lucrum didrachma non diſſimulabant. Et ad Petrum potius, quam ad alium Diſcipulorum conueniunt, vel quia fortè ſolum ipſum foris repererunt; vel quia agnoſcebant, ipſum eſſe caput, & primarium inter cæteros.

65. *Magiſter veſter.* Per interrogationem quarunt, quia, vt obſeruant Lucas Burgenſis, Cornel. à Lapide, iſti exactores, vel fortè erant noui, vel non recordabantur; an Chriſtus elapſo anno, quo Capharnaum habitauerat, cæterorum more, didrachma ſoluiffet; ideoque pro inueſtiganda veritate interrogationem ponunt. Et bene notauit D. Chryſoſtomus homil. 59. *Petro nulla fere acrimonia, nec vt criminantes, ſed vt interrogantes dixerunt. Magiſter veſter non ſoluit didrachma? Pacatis,*

ac modèſtis verbis vñ fuerunt exactores. *Magiſter veſter, &c.* Quod notatur ab Euangelifta, vt exactores Chriſtiani ex impijs diſcant Iudeis, non acriter cum ſolutoribus agere, ſed modèſtè cenſa repetere.

QUESTIO VIII.

Quodnam tributum Iudeorum exactores à Chriſto peterent?

66. **A**RGISSIMI ſunt auctores in hac materia. Breuiter res reſoluenda. Prima ſententia eſt Chryſoſtomi, Theophylacti, Euthymij, qui exiſtunt, hoc tributum fuiſſe illud, quod Iudæi propter Aegyptiorum primogenita interfecta iuſſi ſunt Domino dare Num. 3. n. 46. & 47. Merito hæc ſententia ab omnibus Recentioribus reiicitur. Nam hoc tributum pro interfectione Aegyptiorum fidelis perſoluebatur, & ſemel tantum, & à ſolis primogenitis. Secundò D. Hilarius, Baronius anno Chriſti 33. autumant, hoc didrachma fuiſſe ſacrum, quod pendendum erat templo, iuxta Legem à Deo datam Exod. 30. n. 13. Ibi enim mandauit, vt ſinguli à viginti annis, & ſupra ſoluerent didrachma templo Iudæi deinde, vt huic legi ex ſua deuotione plene ſatis facerent, ſanxerunt, vt ſinguli, ſingulis annis ſoluerent didrachma templo ad ſuſtendendos tot ſacerdotes, & miniſtrosque ad fabricam, ornatum, ac uſum illius, vt omnia valde decenter, & opportune prouiderentur.

Tamen hoc tributum non fuiſſe ſacrum pro templo ſoluendum, ſed prophanum, Romanis, vel Herodi Antipæ, à Romanis Galilææ regi conſtituto, multò verior eſt ſententia, quæ eſt D. Hieron. D. Paſchl. Bedæ in cap. 17. Matth. & Recentiorum, Maldonati, Barradas, Suarij contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 5. num. 1. Et probatur ex verbis Chriſti num. ſeq. ad Petrum: *Reges terræ à quibus accipiunt tributum.* Ergo hoc tributum erat regium, & pro regibus exigebatur. Et idem confirmatur ex his, quæ Herodiani, ſeu miniſtri Herodis tentantes exquirunt à Chriſto: An liceat cenſum dare Cæſari?

68. Aliqui, vt Lyrannus, Abulenſis tenet, hoc tributum tantum perſolui à patribus familias, ſeu à capitibus familiarum. Tamen melius tenendum eſt cum Ianſenio, Claudio, ac communiter Recentioribus; à ſingulis Iudæis perſolui eſſe ſoliturum. Et probatur, ex translatione Syriaca. *Acceſſerunt igitur, qui accipiebant binas drachmas argenti capitati.* Et Dominus ſtatim pro ſe, & Petro iuſſit ſolui ſtaterem, in ore piſcis repertum, ideſt duo didrachma; vnum pro ſe, alterum pro Petro. Ergo pro vnoquoque vnum ſoluebatur didrachma.

69. Cauſa, & origo huius tributi extitit, vt referunt Ioseph. lib. 14. Antiq. c. 8. Hegeſipp. lib. 1. c. 7. quòd, Pompeius, victis Iudæis, eos Romanis ſubiecit, eique tributum impoſuit; & quia Iudæi templo pendebant quotannis didrachma, iuſſi ſunt à Romanis, pariter illis pendere didrachma. Et cum rebelaret Ieroſolyma, eamque Veſpaſianus cepiſſet, templum euertit; & tunc didrachma ſoliturum templo pendi, imperauit ipſe Romano Capitolio ſolui. Ioseph. lib. belli 7. cap. 26. in fine de Veſpaſiano ſic ait: *Stipendium Iudæis, vbicumq; degerent, indixit, binas drachmas ſingulis annis deſerre in Capitolium iuſſit, ita vt ante hæc Ieroſolymorum templo pendebant.*

Chryſoſt. Teophyl. Euthym.

Numer. 3.

Hilarius, Baron.

Ezod 30.

67. Tributum non ſacrum. Hieronym. Paſchal. Beda. Maldon. Barrad. Syriacus.

68. Lyrannus. Abulenſ. Ianſen. Claudias. Syriacus.

69. Iosephus. Hegeſippus.

Iosephus.

Matth. 17. num. 25. Ait: Etiam. Et cum intraflet in domum, præuenit eum Ieſus dicens: Quid tibi videretur Simon: Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum; à filiis ſuis, an ab alienis?

Num 26. Et ille dixit: ab alienis. Dicit illi Ieſus: Ergo liberi ſunt filij.

VERSIONES.

D. Chryſoſtom. Vtique ait.

homil. 59.

Vatablus.

Syriacus.

Et cum ingreſſus fuiſſet in ædes. Præoccupauit eum Ieſhua & ait illi: Quid tibi videretur Schemoû: Reges terræ à quo accipiunt tributum, aut pecuniam capitati; à filiis ſuis, an ab extraneis?

Græcus n. 26. Nempè igitur liberi ſunt. EXPOSITIO XII.

70. **T**IAM Albertus Magnus ait. Simplicem confitetur veritatem Petrus, ſicut à Magiſtro dicerat: *Sit ſermo veſter, eſt, non, non* Matth. 5. n. 37. Lyrannus, Interlinealis, Abulenſis, Caietanus negantur interpretantur *Etiam*, id eſt acſi dicat Petrus: Verum eſt, quod dicitis, Magiſter non ſoluit tributum. Aptius tamen D. Thomas, Titelm. Ianſen. affirmanter exponunt *Etiam*, hoc eſt ſoluit, ſiue conſuevit ſoluere. Sic inquit Chryſoſt. Petrus dixit illis, ſoluturum. *Præuenit eum, præoccupauit prior* Chriſtus, antequam Petrus loqueretur, ostendens ſe Dei filium, quem nil lateret. Vel fortè quia Petrus erubeſcebat, negotium de tributo exponere, cum ipſum agnoſceret Dei filium; tamen Chriſtus præuenit. *Tributum* nomen eſt generale eorum, quæ ſoluantur pro deſenſione ac adminiſtratione regnorum. *Vel cenſum*, Latina vox eſt, qua etiam Græcus vitur, quam, veriſſimè eſt, tunc etiam apud Iudæos in uſu fuiſſe, cum Romanis, ſeu Latinis tributa ſoluerent, à filiis ſuis, ſuorum regnorum confortibus, an ab alienis? à filiis ſuis, qui non ſunt filij eorum. Chryſoſtomus. *Ideo, ait, diſtinguendo, alienos oppoſuit, quo vocabulo eos appellauit, qui ab alijs regibus nati non ſunt; ſuos vero, quos ex ſe genuerunt.*

70. Alb. Magn. March. 5. Lyrannus. Interlin. Abulenſ. Caietan.

D. Thomas. Titelm. Ianſen. Chryſoſt.

Græcus.

Chryſoſt.

71. Syriac. Modèſtè Chriſtus de ſe loquitur.

Hilar. Euthym.

Chryſoſt.

Iosephus.

Sylueira in Euang. Tom. 1 V.

imponunt. Ita cõmuniter ſancti Patres, D. Hieron. D. Paſchaſius, qui ex hoc deducunt in conſuſionem noſtram, dicentes: *O quam infelices nos ſumus, qui Chriſtiano cenſemur nomine, cum ille pro nobis crucem ſuſtinuit, & tributa reddidit; non vero pro illius amore vota nec tributa reddimus, & quaſi filij Regis à veſtigialibus immunes ſumus.*

Matth. 17. num. 26. Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem: illum ſume, da eis pro me, & te.

VERSIONES.

Vatablus. Verum, ne ſimus illis offendiculo, profectus ad mare, mitte hamum; & eum piſcẽ, qui prodierit primus. Et aperiẽs os eius, inuenies. Ipſum accipe, & offer pro me, & te.

Arias.

Syriacus.

EXPOSITIO XIII.

72. **R**EST D. Chryſoſtomus homil. 59. ait. *Vide, quemadmodum nec omnino recuſat, nec ſimpliciter iubet dare tributum: ſed prius monſtrauit, non eſſe his veſtigialium legibus ſe ſubiectum; tunc demum dare iuſſit: alterum, ne Diſcipuli; alterum, ne exactores ſcandalum paterentur.* Ait Dominus: *Vt autem non ſcandalizemus eos, hoc eſt, vt alij legunt, ne ſcandalo, ſeu offendiculo ipſis ſimus; ne ipſi exactores nos reputent tanquam regalia, ac imperialia mandata aſpernentes.* *Vade ad mare, nempè Galilææ, & eum piſcem, qui primus aſcenderit, ad hamum inſectus, tolle, à mari extrahe.* An iſte piſcis, poſtquam obtulit monetam, permiſſus ſit viuus redire in mare, commodius dicam q. 11. n. 88. *Et inuenies in ore eius ſtaterem. Stater, Græce, ideſt, quod Hebraicè ſiclus, ſcilicet pondus.* Olim enim pecunia non conſignata ſtato pondere appendebatur, & ſoluebatur. *Stater, ſeu ſiclus habebat duas didrachmas, hoc eſt quatuor regales Hiſpaniacos.* Liberalius ſoluit Ieſus, quàm fuerat rogatus; ab eo exquirebant vnam didrachmam, ipſe duas ſoluit.

73. *Da eis pro me, & te.* Pro me, quia quamuis ſim liber, vt pote filius Regis regum, formam ſerui accepi. Pro quo præclatè ait D. Gregor. Nazianz. *Orat. 6. Ipſe didrachma dat pro tributo, quoniam pro nobis homo factus eſt, & ſerui formam aſſumpſit, & propter iniquitates noſtras mortem quoque ſuſtinuit.* Qui enim pro nobis ſe hoſtiam obtulit, quomodo minimis patceret, vt vnam monetam non perſolueret? *Et pro te, qui etiam es liber, vt pote de mea familia, meorum Apoſtolorum caput deſignatum.*

74. *Ex hoc loco rectè colligitur ab omni tributo, ac exactione regali quædam exemptio, ac immunitas Petri, & ſucceſſorum eius, qui verè, & legitime ſunt Romani Pontifices. Cum enim Chriſtus D. hic docuerit, ſe eſſe filium Dei naturalem; & ideo non eſſe obnoxium ſolutioni tributij; ſed tantum propter vitandum ſcandalum præcepiſſe, vt ſolueretur; & in hac prærogatiua, & modo tributum ſoluendi Petrum ſibi ſpecialiter coniuuicet; *Da eis pro me, & te; ſine dubio ſignificare voluit,**

Hieron. Paſchal.

72. Chryſoſt.

Ieſus plura dat quàm petimus.

73. Accommodandũ ſtatim Nazianz.

Qui maiora exhibet, minoribus non parcat.

74. Immunitas Ecclēſia.

se communicare Petro, tanquam de eius familia, ac sui Vicario iam designato, quandam participationem sui priuilegij ratione cuius ipse etiam non esset debitor tributi, nisi fortè propter aliquod scandalum vitadum, *Ne scandalizemus eos.* Cum autem hoc priuilegium daretur Petro, tanquam Christi futuro Vicario, hoc priuilegium non fuit solum personale in Petro, sed etiam reale ratione dignitatis, atque ex vi diuini iuris, ordinationisque Christi ad Petri successores transiens, vt satis significat D. Hieron. D. Chrysoctomus, Thophyl. Euthymius, & alij, quatenus docent, hanc prerogatiuam fuisse concessam Petro, quia erat caput Apostolorum; & quatenus equiparant hunc locum cum illis alijs: *Tibi dabo clauis regni calorum: & etiam: Ego rogauit pro te; in quibus Christus loquens ad Petrum, cum illo, & successoribus eius loquitur.* De hac re latè Abulensis hoc c. 17. Matth. Caietan. 2. q. 104. art. 6. Bellarm. lib. de cler. c. 28. & specialiter Suarius contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 5. n. 9. 10. & 11. De hac re latè etiam in tractatu, quem edidi de Immunitate Ecclesiæ, cum essem procurator Apostolicus Ecclesiasticæ libertatis huius regni Portugalliæ, in Curia Catholicae Maieftatis, anno Domini 1636. De quo Deo dante alibi latius differam.

Hieron. Chrysoct. Euthym.

Abulens. Caietan. Bellarm. Suar.

QVÆSTIO IX.

Quare ad didrachma soluendum misit Dominus Petrum ad mare?

75. Chrysoct.

RESPONDET primò Chrysoctomus, & ad litteram homil. 59. *Vt rerum omnium Dominum se ostenderet, utque maris ipsius ditonem habere videretur, non à reconditis, sed mirabili quodam modo inuentam pecuniam deferri iubet.* Voluit Christus Dominus hoc factò totam suam doctrinam comprobare, vt ait Abulensis q. 194. Dixerat enim ipse: *Liberi sunt filij:* ac proinde quòd, cum ipse esset filius Dei, liber erat tributo; & quòd illud soluebat: *Ne scandalizemus eos.* Disponit ergo censum dare, non ex his, quæ habebat sub ditone sua in communi sportula Discipulorum, quæ homo; sed miraculose vt filius Dei educit pecuniam ex ore piscis à mari, vt ex hoc fieret euident, quòd pecuniam exhibebat, cum esset Dei filius, qui Cæsaris legibus non erat subiectus, sed illis omnibus superior, ac proinde tributum indebitum soluebat, vt scandalum euitaretur, non enim vt filius Dei ab exactoribus cognoscebatur.

Abulens.

Demonstrat. Christus in suis dictis veritatem.

76. Origenes.

Secundò. Origen. homil. 3. in Matt. Nam, inquit, quia neque ipse habebat eam imaginem, quæ petebatur, Neque discipulus suus; docet, ubi valeat reperiri imago, quæ queritur. *Vade, inquit, ad mare, &c. neque ego habeo hanc imaginem, neque tu; si tamen verè discipulus meus es, si porta inferi non preualent aduersus tu.* Mittitur Petrus ad mare, vt de ore piscis denarium requirat. Ita enim à Christo, & à Christi Discipulis pecuniæ abunt, vt neque in sagulo, neque in crumena, sed in mari habeantur, hoc est distantissimè à corde suo, ab affectuque suo. Et qui talis est Christi discipulus, vt eas longissimè à se habeat repositas, portæ inferi aduersus eum non preualent.

77. D. Thom.

Tertiò. D. Thomas 1. 2. q. 188. art. 7. in corpore sic ait: *Neque obstat, quòd D. Hieronymus dicit super Matt. Si quis obicere voluerit, quoniam Iudas pecunias*

*in loculis portabat. Respondemus, quòd res pauperum in usus suos conuertere, nefas putauit, scilicet soluendo tributum. Si dicatur, quòd Iudas portabat marsupium, & pecuniam pro pauperibus alendis, ac cum necessitas exegisset pro Discipulorum alimentis; tamen misit ad mare, vt tributum, quòd ab ipso exquirebatur, solueret: tanquam optimus princeps noluit suorum censum in aliquo minuere, nec aliquid minimum à suis auferre, vt in proprio vsu conuerteret, ac consumeret. Nam, vt ait Cassiodorus lib. 10. Variar. 13. *Vltra omnes crudelitates est diuitem velle fieri de exiguitate mendicis: paupertatem potius ad se trahit, si exigentium pecunias non repellit.**

Bonus princeps suorum res in propriis vsu non conuertit.

Cassiodorus.

78. Ambros.

Quartò. D. Ambrosius in cap. 4. Lucae ad illa verba: *Laxate retia vestra:* sic ait: *Si enim censum Dei soluit, quis tu tantus es, qui non putas esse soluendum? Et ille censum soluit, qui nihil possidebat: tu autem, qui seculi sequeris lucrum, cur seculi obsequium non recognoscas? Cur te supra seculum quædam animi arrogantiâ feras, cum seculo sis misera cupiditate subiectus.* Ordinatur Christus, vt tam ipse, quam Petrus, Ecclesiæ suæ caput, censum soluant, cum alijs essent immunes, vt patet ex dictis in expositione; & etiam nihil haberent. Vt fortè nobis præberet documenta, vtgente graui reipublicæ periculo, alienum ab Ecclesiæ maiestate non esse, suis aliquo subsidio adiunare, annuente ipso Ecclesiæ capite, Romano scilicet Pontifice cap. aduersus, de Immunitate Ecclesiæ.

Non alienum est ab Ecclesiæ reipublica necessitate subuenire.

79.

Græuem ruinam minabatur Rex Assyriorum vniuerso Israeli, ad quem placandum, ex eius expostulatione, *Dedit Ezechias omne argentum, quòd reperit fuerat in domo Domini, & in thesauris Regis.* In tempore illo confregit Ezechias valuas templi Domini, & laminas aureas, quas ipse affixerat, & dedit eas Regi Assyriorum 4. Reg. 18. num. 15. Quomodo piissimus Rex, cuius probitas maximè laudatur in Scriptura, argentum domus Domini, & laminas aureas, quas ex diuini cultus religione templo dederat, nunc ab illo aufert, & sacrilego, ac Idololatræ regi mandat: Ex religione aufert, & dat Assyriorum Regi, ne ipse cum hostili manu adueniens, non solum urbem, sed etiam templum destrueret, ac prophanaret. Pro tuenda religione domus Domini, illius dona dat Ezechias. Abulensis q. 26. *Quia, ait, non habebat nunc, unde alias solueret impositionem, quam fecerat Rex Assyriorum, oportuit, quòd acciperet aurum, & argentum, quòd erat in domo Domini; & inter cetera accepit laminas aureas, quas dederat.*

4. Reg. 18.

Ob defensionem templi Ezechias dat laminas Regi Assyriorum.

Abulens.

QVÆSTIO X.

Quare Petrus iubetur, hamum, & non retia mittere?

COMMUNITER Apostoli ex Christi mandato mittebant retia in mare. Luc. 5. num. 4. *Laxate retia vestra in capturam.* Et Ioan. 21. n. 6. ait illis Christus: *Mittite in dexteram nauigij retè, & inuenietis.* Vnde optimè inquit D. Ambrosius ad citatum locum cap. 5. Luc. *Bene Apostolica instrumenta piscandi retia sunt, quæ non captos perimunt, sed reseruant.* At verò Petro dicitur: *Mitte hamum.* Quòd notans Ambrosius citatus ait: *Quo genere solum Petrum piscari Dominus iubet.* Apostolis committuntur retia, quæ pisces absque aliqua

83.

Luc. 5. Ioan. 21. Ambros.

Praelatus subditos suauitate, ac ferro coercet.

Ioan. 18.

81. Hieron.

cruentatione extrahunt, quæ non captos perimunt, sed reseruant. At Petro Apostolorum principi, & futurorum in Ecclesia Praelatorum primo post Christum Dominum exemplari datur hamus, qui pungit, & cruentat, ac vulnerat: quia ad Praelatum spectat, subditos, non solum suauitate demulcere, sed etiam aliquando aculeo, ac ferro coercere. Hinc ex omnibus Apostolis solus Petrus in Horto, districto gladio, percussit seruum Pontificis Ioan. 18. n. 10. ad Praelatum etiam Ecclesiasticum spectabat, aliorum insolentiam reprimere.

Pro minima voluptate vita, ac aurum deperditur.

82. Hugo.

Sacra Eucharistia nos eleuat à terra.

83. Psal. 64. Vatablus. Hieron. Vincent. Fer.

Eucharistia erigit nos in caelum.

Hilar.

Secundò. D. Hieronymus in Carena D. Thomæ. *Iste piscis, qui primus captus est, est primus Adam.* In quo piscis iste, qui primus hamo extractus est à D. Petro, adumbrat primum Adamum: Quæ combinatio inter vnum, & alterum? Hamus mittitur in mare, vermiculo, vel quadam minutissima cibi parte tectus, ac inescatus, cuius aspectu piscis ingenti voluptate, ac cupiditate inflammatus, cæteris citius præcurrit ad deuorandum, ipsa cupiditate cæcus, non aduertens, quanti ille cibus soluendus est, nam sub illo vermiculo later ferrum, quo piscis transfigitur, totusque sanguine cruentatur, nummis suis spoliatur, vitam perdit, & mortem absorbet. Non dissimili casu, ac auditate infelici Adamus obiecto pomo ad deglutendum properat, quòd magnis doloribus luit; sub fucatis illis illiciis inueniens ferrum peccati, quò lethaliter vulneratus vitam simul cum nummis, seu totius Orbis principatu miserimè perdidit.

Tertiò. Cardinalis Hugo. *Hamus, ait, Christus, ferrum Deitas, esca caro.* Petrus mittit hamum in mare, vt piscem extrahat, & subleuet in aërem. Prafiguratur ibi, quòd ipse Petrus, vt sacerdos, ac Pontifex, adhibiturus erat hamum ad extrahendos homines à terra, ac subleuandos in caelum. Sed quam virtute hic hamus in manu Petri tantam obtinebit vim? *Esca caro Christi,* de qua dicitur, *Escam dedi timentibus se.* Hæc enim pro nostra subleuatione tantam habet efficaciam, vt cum è manu sacerdotis in os intrat, vehementer nos capiat, ac à terra exaltet, & in caelum reponat, ac euolare faciat.

Canit Regius Vates: *Pinguet speciosa deserti.* Psal. 64. n. 13. Legit Vatablus. *Speciosa pasqua deserti.* Et D. Hieronymus pro speciosa ponit pasqua. Quam hanc pasqua speciosa? D. Vincentius Ferreita ferm. 3. post Inuocationem ait: *Pasqua est sacramentum altaris.* Hæc humiles, simplices commorantes in terra instar ouium pascit, & nutrit. Sed quid inde ex hac pasqua? Subiungit Psal. mista: *Exultatione colles accingentur,* seu, vt Legit D. Hilarius, *erigentur.* Hæc pasqua dignè recepta, quos hami pressos inuenit, erigit, ac subleuat in caelum.

QVÆSTIO II.

Quare ordinatur, vt moneta in ore piscis inueniatur?

84. Chrysoct. Theophyl. Euthymius.

Hieron. An moneta fuerit creata.

HOc factò, vt rectè notant D. Chrysoctomus, Theophylactus, Euthymius, se ostendit Christum Dominum dominum maris, mandàs mari, vt piscem eum tributo deferat; ostenditque suam etiam infinitam præscientiam, vt ait D. Hieronymus, quòd scilicet nouerit, piscem habere in ore staterem, quodque primus ipse capiendus esset. An verò hæc pecunia fuerit creata in ore piscis, *Sylueira in Euang. Tom. IV.*

dubitatur. Glossa Interlinealis *Mira potentia, quæ hoc dicenda, creauit staterem.* Quòd etiam tradit D. Hieronymus. Vel, vt alijs placet, ministerio Angelorum in ore piscis reposita est. Vel etiam potuit à pisce inueniri; & ne deglutiret, à Domino est impeditus. Ad quæstionem

Gloss. Int. Hieron.

85. Clem. Alex.

Respondet primò Clemens Alexand. 2. Pædag. cap. 1. *Monet auferre luxuriam, & auaritiã, tanquam piscis nummum, vt seperet vanam gloriam.* Duplex ponderatio: piscis in mari hominem in fonte baptismali denotat. Et cur ab ipso mandat Dominus extrahere pecuniam? Vt sobrie, & castè viuat. *Monet auferre luxuriam, & auaritiã, tanquam piscis nummum.* Aurum luxuriæ, & auaritiæ mater: qui enim rerum copia viuat, sæpè luxuria frædatur, & licentiosè ad cupiditates laxat habenas. Vel *Tanquam piscis nummum, vt seperet vanam gloriam.* Ingentes diuitiæ, inanis gloriolæ fomentum; ex eorum luxu frequenter homo supra se rapitur, & aliud de se cogitat, quàm par est. Vt ergo iam, aqua lustrali mundatus homo luxuria, aut inani gloria non maculetur, ab ipso mandat Dominus nummos auferre.

Pecunia mater luxuriæ, auaritiæ, ac inanis gloriæ.

86. Ambros.

Secundò. D. Ambrosius lib. 4. in Luc. cap. 5. Postquam didrachma pretium nostræ salutis appellauit, sic subdit: *Non oisise in ore piscis inuenitur: ex ore enim tuo iustificaberis. Etenim pretium immortalitatis est nobis nostræ confessio.* Ore enim confessio fit ad salutem. Rom. 10. num. 10. Piscis hic, vt modo dixi supra, denotat Christianum eductum è lustrali aqua: nummum ergo, quem Petrus ab eo postulat, non portat in visceribus, vbi reconduntur, quæ à pisce deuorantur; sed in ore, vbi nullam moram trahunt, quæ à piscibus arripiuntur. Cur ergo potius in ore, quàm in visceribus didrachma soluendum inuenitur? *Quia* pretium nostræ immortalitatis, quòd ex dispositione diuina sacerdos requirit à lustrali fonte Baptismatis, sunt peccata, quasi nõ occultata in cordis inueniantur latebris, sed confitendo illa ore manifestent, atque euomant. *Etenim pretium immortalitatis est nobis nostræ confessio.* Ergo pro immortalitate comparanda solue illius pretium, nempe tuorum peccatorum confessionem.

Rom. 10. Confessio pretium nostræ immortalitatis.

87. Ambros.

Tertiò. Idem D. Ambrosius lib. 1. Epist. 1. *Hic stater in ore piscis inuenitur, illius piscis, quem capiunt piscatores hominum; illius piscis, qui ponderat sermones suos vt igne examinatos proferat.* Piscis, qui portat aurum in ore, denotat illum, qui bonos sermones eructat. Nullus ditior thesaurus, quam bona lingua, quæ nouit verba sua sanctitatis trutina ponderare.

Bona lingua aurum.

88. Hilat.

Quartò. D. Hilarius apud Catenam D. Thomæ. *Piscis iste, inquit, beatus ille primus martyr Stephanus, primus ascendit, & staterem in ore constituit.* Grande mihi dubium: quòdnam fundamentum habuit S. Pater, vt nobis hanc proponeret conclusionem, quòd piscis iste ille primus martyr Stephanus? Nam Stephanus sustinuit martyrium, quò dedit sanguinem, ac perdidit vitam: at piscis iste, vbi obrulit staterem, permixtus est redire in mare; Petrus enim ob suam extremam obedientiam id solum fecit, quòd ei à Christo erat mandatum. *Aperto ore, eius inuenies staterem, illum sisme.* Ac proinde Petrus solum sumit staterem, piscem dimisit. In quo ergo piscis iste ille primus martyr, qui crudelium saxorum imbre lapidatur? Nil viuacius potuit primum martyrem adumbrare, quàm piscis iste: nam hic primus de mari ascendens auro suo viduatur; & nullum rigidius homini martyrium, quàm quòd auro suo spoliatur. Stephanus

Spoliatio auro hominis martyrium, & vita priuatio.